

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТУ**

Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан географічного факультету
/Калинич І.В./
« 20 » червня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛАНДШАФТОЗНАВСТВО

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	10 “Природничі науки”
Спеціальність	106 “Географія”
Освітня програма	“Географія”
Статус дисципліни	обов’язкова
Мова навчання	українська

Ужгород – 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Ландшафтознавство» для здобувачів вищої освіти галузі знань 10 «Природничі науки» спеціальності 106 «Географія» освітньої програми «Географія».

Розробники: Карабінюк М. М., кандидат географічних наук, старший викладач кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

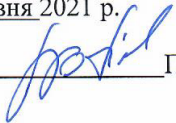
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії та раціонального природокористування

протокол № 11 від «25» червня 2021 р.

Завідувач кафедри: Поп С.С.

Схвалено методичною комісією _____ географічного _____ факультету

протокол № 8 від «29» червня 2021 р.

Голова методичної комісії: Потіш Л.А.

©Карабінюк М. М., 2020 р.

©ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2020 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4,5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 135	2-й	3-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	4-й	5-й
	Лекції:	
	40	16
	Практичні (семінарські):	
	26	6
Вид підсумкового контролю: усний	Лабораторні:	
	–	–
Форма підсумкового контролю: екзамен	Самостійна робота:	
	69	113

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Ландшафтознавство з основами ландшафтної екології» є вивчення теоретико-методологічних основ ландшафтознавства як науки про взаємозв'язки природних компонентів та цілісні природні ємності – природні територіальні комплекси, підходи до класифікації ландшафтів, як основних морфологічних одиниць цілісної географічної оболонки Землі, особливостей генезису, віку, просторово-часової та територіальної диференціації ландшафтних комплексів тощо. Особливу увагу приділено вивченню питань антропоїзації природного середовища, закономірностей поширення сучасних негативних фізико-географічних процесів та загальної екологічної ситуації територій у залежності від ландшафтної організації та властивостей ландшафтних комплексів, а також особливостей та форм людської діяльності. Основною метою дисципліни є формування у студентів розуміння цілісності та багатогранності взаємозв'язків у природі, усвідомлення впливу людини на процеси, які у ній відбуваються.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 10. Навички здійснення безпечної діяльності.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Фахові (спеціальні, предметні) компетентності (ФК):

ФК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.

ФК 3. Здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах.

ФК 4. Здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтної оболонки.

ФК 5. Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.

ФК 6. Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.

ФК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.

ФК 8. Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати.

ФК 9. Здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності.

ФК 10. Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Ландшафтознавство з основами ландшафтної екології» є опанування низки навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП) впродовж 1–3 семестрів навчання у ВНЗ, зокрема:

ОК 2.2 Загальне землезнавство

ОК 2.3 Топографія з основами геодезії

ОК 2.4 Геологія загальна та історична

ОК 2.5 Метеорологія та кліматологія

ОК 2.6 Загальна гідрологія

ОК 2.8 Ґрунтознавство з основами географії ґрунтів

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Географія**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.	ПРН 1
Пояснювати особливості організації географічного простору.	ПРН 3
Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук.	ПРН 5
Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузі географічних наук.	ПРН 6
Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових.	ПРН 7
Застосовувати моделі, методи фізики, хімії, геології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних та суспільних процесів формування і розвитку геосфер.	ПРН 8
Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.	ПРН 9
Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні.	ПРН 10
Дотримуватися морально-етичних аспектів дослідження, чесності, професійного кодексу поведінки.	ПРН 11
Аналізувати зміни компонент навколишнього середовища, спричиненні різними видами господарської діяльності, набути навички пошуку шляхів зменшення негативного впливу на довкілля.	ПРН 13

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Ландшафтознавство з основами ландшафтної екології**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен Знати: <ul style="list-style-type: none"> ⇒ особливості історії становлення вчення про «ландшафт» та його трактування в сучасній географії ⇒ теоретико-методологічні основи проведення еколого-ландшафтознавчих досліджень ⇒ особливості генетичного підходу до виокремлення ландшафтів та діагностичні ознаки їх морфологічних одиниць ⇒ основні відмінності ландшафтної організації рівнинних та гірських територій ⇒ закономірності формування екологічної ситуації на території під впливом зовнішніх факторів та у залежності від властивостей ландшафтних комплексів ⇒ ландшафтно-екологічні підходи до оптимізації системи використання ландшафтів та перспективні напрямки зменшення антропогенного навантаження 	ПРН 1 ПРН 5 ПРН 6 ПРН 3 ПРН 10
Вміти: <ul style="list-style-type: none"> ⇒ провести ландшафтний аналіз екологічних проблем території ⇒ пояснити особливості функціонування та розвитку природних ландшафтів і визначити вплив людської діяльності на сучасний ⇒ картографувати природні територіальні комплекси та укласти ландшафтні й ландшафтно-екологічні карти на основі реальній топоснові 	ПРН 7 ПРН 8 ПРН 9 ПРН 13 ПРН 11

<ul style="list-style-type: none"> ⇒ застосовувати сучасні ГІС-технології для просторового аналізу поширення негативних процесів у ландшафтних комплексах ⇒ змодельовати екологічну ситуацію території та фактори, що її зумовлюють ⇒ аналізувати сучасний екологічний стан території та розробляти рекомендації щодо оптимізації й екології системи природокористування на ландшафтній основі ⇒ Дотримуватися морально-етичних аспектів дослідження, чесності, професійного кодексу поведінки для вирішення питань, пов'язаних з втручанням в природу. 	
---	--

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з дисципліни є: виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань під час практичних занять та самостійної роботи, доповіді, дискусії при захисті практичних робіт, модульні контрольні роботи; усний підсумковий іспит.

Самостійна робота включає: опрацювання теоретичних положень навчальної дисципліни за результатами прослуханого лекційного матеріалу; ознайомлення із картографічним матеріалом до практичних занять; вивчення окремих питань передбачених для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення наукової літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; та ін.

Методи навчання: словесні (лекція, пояснення, розповідь, інструктаж), практичні (практична робота), наочні (ілюстрації, демонстрації).

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне опитування на практичних заняттях.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота та тестування.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен в усній формі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	50	100
12	12	12	14		

T1, T2 ... – теми практичних робіт

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота				Модульна контрольна робота	Сума
T5	T6	T7	T8	50	100
14	12	12	12		

T1, T2 ... – теми практичних робіт

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	4	50	4	50
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального

процесу, який головно проводиться з метою оцінки результатів навчання студентів на визначених його етапах. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Ландшафтознавство з основами ландшафтної екології» проводиться двічі на семестр, згідно з розкладом модульних контролів визначених навчальною частиною за робочими навчальними планами в межах годин, які відведені на практичні заняття. До виконання модульної роботи допускаються студенти, які виконали усі практичні роботи, що передбачені програмою дисципліни. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за виконання практичних робіт та самостійної роботи.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає виконання студентом завдань трьох рівнів складності: перший – 5 тестів (2 бали за кожен правильну відповідь (разом 10 балів)); другий – 2 терміни (5 балів за повне визначення кожного терміну (разом 10 балів)); третій – 2 теоретичні запитання (15 балів за вичерпну відповідь кожного запитання (разом 30 балів)). Максимальна кількість балів одержаних під час модульної контрольної роботи становить 50 балів.

Перескладання підсумкового модульного контролю студентами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються.

Після завершення другого модульного контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом за семестр навчання. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення результатів. У разі якщо студент бажає поліпшити свою оцінку, він складає екзамен за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому, у підсумкову оцінку не враховуються (не додаються) бали накопичені студентом впродовж навчального семестру.

Критерії оцінювання модульного циклу

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка національна та ECTS	Критерії оцінювання
90 – 100	Відмінно (A)	Студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
82-89	Добре (B)	Студент повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
74-81	Добре (C)	Студент повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.
64-73	Задовільно (D)	Студент розкрив теоретичні питання, але при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння матеріалу.
60-63	Задовільно (E)	Студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.
35-59	Незадовільно (FX)	Студенту не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило, такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.
0-34	Незадовільно (F)	Студенту не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Семестровий контроль з дисципліни «Ландшафтознавство з основами ландшафтної

екології» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в усній формі за змістом та структурою екзаменаційних білетів (попередньо затверджених на засіданні кафедри), які цілісно охоплюють навчальний матеріал, визначений робочою навчальною програмою дисципліни. Термін проведення семестрового контролю визначений графіком навчального процесу. Впродовж семестру студенти мають можливість набрати від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу оцінювання і, відповідно, у шкалу ECTS. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення їх результатів. Під час підсумкового семестрового контролю студент, який набрав більше 60 балів, має право підвищити свою оцінку складаючи іспит і, незважаючи на успішність спроби, його оцінка не може бути нижчою від суми балів накопичених впродовж навчального семестру. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем головно на основі оцінювання відповідей на питання екзаменаційних білетів з урахуванням балів, отриманих за відповіді на додаткові питання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи)	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	не зараховано
35-59	FX	незадовільно	
0-34	F		

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання ландшафтознавства та ландшафтної екології. Їхнє місце у системі у системі географічних наук.

Географічна оболонка як об'єкт вивчення фізичної географії. Поняття про природний територіальний комплекс. ПТК і геосистема. Властивості ПТК. Територіальна диференціація географічної оболонки. Ієрархія ПТК. Об'єкт, предмет і завдання ландшафтознавства та ландшафтної екології. Структура ландшафтознавства, його екологічний напрям дослідження та місце у системі географічних наук. Зв'язок ландшафтознавства з іншими науками. Значення ландшафтознавства та ландшафтної екології для науки і практики.

Тема 2. Історія розвитку ландшафтознавчих ідей та формування ідей про ландшафтну екологію. Витоки та передісторія вчення про ландшафт (IV ст. до н.е. – перша пол. XVIII ст.). Перші роки на шляху до фізико-географічного синтезу (друга пол. XVIII. – кінець XIX ст.). Початок ландшафтознавства: праці В.В. Докучаєва та його учнів (кінець XIX – 20-ті рр. XX ст.). Ландшафтознавство в 20–30-ті рр. XX ст. Становлення науки про географічні ландшафти (40–60-ті рр. XX ст.). Сучасний етап розвитку ландшафтознавства. Розвиток ландшафтознавчих ідей і ландшафтознавства в Україні та формування його екологічного напрямку. Виникнення ландшафтної екології як науки.

Тема 3. Основні закономірності регіональної диференціації географічної оболонки. Поняття про процеси інтеграції і диференціації та їх фактори. Основні рівні диференціації географічної оболонки. Широтна зональність, її причини та наслідки. Азональність (поняття про азональність, секторність, бар'єрність, висотна поясність, ландшафтна ярусність, структурно-петрографічні чинники і морфоструктурна диференціація.). Співвідношення зональний і азональних закономірностей регіональної диференціації. Теоретичні основи та методи ландшафтного районування

Тема 4. Поняття про географічний ландшафт. Загальне, типологічне і регіональне (або індивідуальне) трактування ландшафту та його історична трансформація (за С. Калесником, М. Солнцевим, А. Ісаченком, К. Геренчука та ін.). Підходи до сучасного виділення ландшафтних одиниць (генетичний,

антропогенний та ін.). Ландшафт як основна одиниця в ієрархічній системі ПТК. Поняття про структуру ландшафту.

Тема 5. Межі ландшафтів та їх особливості

Поняття про дискретність і континуальність природи земної поверхні. Проблема меж ландшафтів (за К.І. Геренчуком, А.Г. Ісаченком, М.А. Солнцевим та ін.). Особливості вертикальних меж ландшафтів. Межі морфологічних одиниць ландшафту та способи їхнього виявлення.

Тема 6. Природні компоненти та чинники формування природних комплексів

Поняття про природні компоненти і чинники. Основні і похідні компоненти. Універсальні і спорадичні компоненти. “Старші” і “молодші” компоненти. Чинники ландшафтотворення, їхня класифікація. Закон нерівнозначності взаємодіючих компонентів-чинників. Особливості взаємодії геолого-геоморфологічних, гідрометеорологічних та біотичних чинники формування ПТК.

Тема 7. Локальний рівень диференціації географічної оболонки. Морфологічні одиниці ландшафту для цілей екологічного прогнозування

Фактори внутрішньої (локальної) диференціації ландшафтів. Поняття про морфологічну структуру ландшафту. Ієрархія природних територіальних комплексів та їхній історичний розвиток. Поняття про ландшафтну організацію території та

Тема 8. Рівнинні ландшафти та їх морфологія

Фація як елементарний природно-територіальний комплекс. Урочище, його різновиди і діагностичні ознаки. Ланка як динамічний праобраз майбутнього урочища. Ландшафтна місцевість і фактори її відособлення. Класифікація (типологія) морфологічних одиниць ландшафту. Особливості ландшафтної диференціації рівнинних територій.

Тема 9. Гірські ландшафти та їх морфологія

Чинники ландшафтної диференціації гірських країн. Висотна поясність. Ландшафтна ярусність. Гірський ландшафт і чинники його відособлення. Морфологічні одиниці гірського ландшафту та їхні діагностичні ознаки: фація, ланка, стрія, висотна місцевість, сектор.

Модуль 2

Тема 10. Особливості функціонування ландшафтів. Процесна ландшафтна екологія

Поняття про функціонування природного територіального комплексу і його ланки. Вологообмін у ландшафті. Біогенний обмін речовини в ландшафтах. Абіотична міграція речовини в ландшафті. Енергетика ландшафту. Річний цикл функціонування ландшафту

Тема 11. Характеристика динаміка і стійкість ландшафту. Динамічна ландшафтна екологія.

Основні типи змін у ландшафтах. Поняття динаміки ПТК. Поняття стану ПТК. Види станів. Зовнішні чинники динаміки – внутрішні та вікові ритми і їхні наслідки. Сукцесійні зміни станів ПТК. Зв’язок динаміки з функціонуванням і стійкістю. Стійкість ПТК. Роль компонентів у підтриманні стійкості ПТК. Поняття про міру стійкості ПТК

Тема 12. Генезис, вік та розвиток ландшафтів

Чинники формування і розвитку природних комплексів. Фактори розвитку ландшафту. Підходи до встановлення віку ландшафту та окремих його морфологічних одиниць. Механізм розвитку та довговічність ландшафту. Еволюція ландшафтних комплексів. Особливості історії розвитку гірських ландшафтів.

Тема 13. Ландшафтно-екологічний та еколого-ландшафтознавчий підходи як основа ландшафтної екології

Особливості та співвідношення ландшафтно-екологічного та еколого-ландшафтознавчого підходів до вивчення природного середовища. Методологічні особливості застосування підходів. Екологічна ситуація. Поняття екологічного стану ландшафтних комплексів.

Тема 14. Передумови формування екологічної ситуації території

Властивості ландшафтних комплексів як природня передумова формування екологічної ситуації. Антропогенний фактор екологічної ситуації. Сучасні негативні фізико-географічні процеси – прояви функціонування природних комплексів та чинники формування екологічної ситуації

Тема 15. Антропогенне навантаження та модифікація природних комплексів

Підходи до визначення антропогенного навантаження та його значення для сучасних ландшафтів. Особливості вивчення антропогенного навантаження. Ступінь модифікації

природних комплексів. Антропоізація ландшафтних комплексів як наслідок людської діяльності.

Тема 16. Ландшафтне різноманіття та його збереження

Сутність і значення ландшафтного різноманіття. Підходи до метризації ландшафтного різноманіття території. Ландшафтне різноманіття як показник екологічного стану території.

Тема 17. Ландшафтно-екологічні підходи до оптимізації системи природокористування

Застосування показників ландшафтного різноманіття для оптимізації природоохоронних територій. Ландшафтно-екологічне прогнозування. Нормування антропогенних навантажень.

Тема 18. Методологія дослідження ландшафтних комплексів та їхнього екологічного стану

Методологія ландшафтознавчих досліджень. Польове ландшафтне знімання території та картографування природних територіальних комплексів. Значення сучасних ГІС-технологій для вивчення властивостей та меж природних комплексів. Ідентифікація осередків поширення сучасних негативних фізико-географічних процесів та вивчення екологічного стану на основі дешифрування аеро- і космоснімків.

Тема 19. Еколого-ландшафтознавче районування території

Еколого-ландшафтознавче дослідження як джерело комплексної інформації про екологічний стан навколишнього середовища. Теоретико-методологічні особливості еколого-ландшафтознавчого районування території та його прикладне значення районування.

6.2. Структура навчальної дисципліни денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
4-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання ландшафтознавства та ландшафтно-екології. Їхнє місце у системі географічних наук.	5	2				3
Тема 2. Історія розвитку ландшафтознавчих ідей та формування ідей про ландшафтну екологію	6	2	1			3
Тема 3. Основні закономірності регіональної диференціації географічної оболонки	6	2				4
Тема 4. Поняття про географічний ландшафт	5	2				3
Тема 5. Межі ландшафтів та їх особливості	7	2	2			3
Тема 6. Природні компоненти та чинники формування природних комплексів	7	2	2			3
Тема 7. Локальний рівень диференціації географічної оболонки. Морфологічні одиниці ландшафту для цілей екологічного прогнозування	7	2				5
Тема 8. Рівнинні ландшафти та їх морфологія	7	2	2			3
Тема 9. Гірські ландшафти та їх морфологія	7	2	2			3
Модульна контрольна робота			1			
Разом за модуль	58	18	10			30
Модуль 2						
Тема 10. Особливості функціонування ландшафтів. Процесна	7	2				5

ландшафтна екологія						
Тема 11. Характеристика динаміка і стійкість ландшафту. Динамічна ландшафтна екологія	7	2				5
Тема 12. Генезис, вік та розвиток ландшафтів	8	2	4			2
Тема 13. Ландшафтно-екологічний та еколого-ландшафтознавчий підходи як основа ландшафтної екології	8	2				6
Тема 14. Передумови формування екологічної ситуації території	7	2	3			2
Тема 15. Антропогенне навантаження та модифікація природних комплексів	8	4				4
Тема 16. Ландшафтне різноманіття та його збереження	8	2	4			2
Тема 17. Ландшафтно-екологічні підходи до оптимізації системи природокористування	8	2				6
Тема 18. Методологія дослідження ландшафтних комплексів та їхнього екологічного стану	6	2				4
Тема 19. Еколого-ландшафтознавче районування території	9	2	4			3
Модульна контрольна робота			1			
Разом за модуль	76	22	16			39
Разом за семестр	135	40	26	-		69

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
5-й семестр						
Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання ландшафтознавства та ландшафтної екології. Їхнє місце у системі географічних наук.	5	2				3
Тема 2. Історія розвитку ландшафтознавчих ідей та формування ідей про ландшафтну екологію	6					3
Тема 3. Основні закономірності регіональної диференціації географічної оболонки	6	2				4
Тема 4. Поняття про географічний ландшафт	5					3
Тема 5. Межі ландшафтів та їх особливості	7	2				3
Тема 6. Природні компоненти та чинники формування природних комплексів	7					3
Тема 7. Локальний рівень диференціації географічної оболонки. Морфологічні одиниці ландшафту для цілей екологічного прогнозування	7	2				5
Тема 8. Рівнинні ландшафти та їх морфологія	7		2			
Тема 9. Гірські ландшафти та їх морфологія	7					
Тема 10. Особливості функціонування ландшафтів. Процесна ландшафтна екологія	7	2				5
Тема 11. Характеристика динаміка і стійкість ландшафту. Динамічна ландшафтна екологія	7					
Тема 12. Генезис, вік та розвиток ландшафтів	8					2
Тема 13. Ландшафтно-екологічний та еколого-ландшафтознавчий підходи як основа ландшафтної екології	8	2				6

Тема 14. Передумови формування екологічної ситуації території	7					2
Тема 15. Антропогенне навантаження та модифікація природних комплексів	8	2				4
Тема 16. Ландшафтне різноманіття та його збереження	8		2			2
Тема 17. Ландшафтно-екологічні підходи до оптимізації системи природокористування	8	2				6
Тема 18. Методологія дослідження ландшафтних комплексів та їхнього екологічного стану	6					4
Тема 19. Еколого-ландшафтознавче районування території	9		2			3
Разом за семестр	135	16	6	-		113

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Становлення вчення про природні комплекси	2	
2	Визначення меж ландшафтних комплексів на основі орографічних особливостей території	2	
3	Аналіз чинників формування природних територіальних комплексів	2	
4	Виокремлення природних територіальних комплексів на топографічних картах рівнинної та гірської території	4	2
5	Укладання ландшафтної карти на ключову ділянку Українських Карпат	4	
6	Типологічна систематизація природних територіальних комплексів та укладання легенди до ландшафтної карти ключової ділянки	4	
7	Параметризація ландшафтного різноманіття території	4	2
8	Еколого-ландшафтознавче районування території	4	2
Разом		26	16

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Система географічних наук та напрямки прикладного ландшафтознавства	3	4
2	Сучасне ландшафтознавство у вищій школі	2	4
3	Центри розвитку ландшафтознавчої науки в Україні	3	5
4	Особливості використання ГІС-технологій у сучасному ландшафтознавстві	4	4
5	Питання колообігу речовин у природних комплексах	3	4
6	Взаємозв'язок зональних і азональних чинників диференціації географічної оболонки	3	5
7	Особливості диференціації природних умов у гірських системах	3	5
8	Прояви зональних особливостей диференціації ландшафтної оболонки на локальному рівні	2	5
9	Вплив властивостей літогенної основ на поширення і розвиток геолого-геоморфологічних процесів	3	4
10	Співвідношення понять природний територіальний комплекс і геосистеми	3	3
11	Неповні геосистеми та їх поширення у природі	3	5
12	Цикли функціонування природних територіальних комплексів	2	5
13	Біогенний обмін речовин у ландшафтах	3	4
14	Абіотична міграція речовин у ландшафтах	2	4
15	Підходи та критерії виокремлення територій за екологічною складовою	2	5

16	Сучасна система природокористування в Україні	3	4
17	Охорона ландшафтів в Україні	2	5
18	Поняття про антропогенний ландшафт та значення діяльності людини у їх розвитку	3	4
19	Екологічні катастрофи на території України та можливості їх подолання на ландшафтній основі	3	5
20	Організація польових досліджень	4	4
21	Укладання ландшафтної карти-гіпотези	3	4
22	Законодавча база збереження ландшафтного різноманіття в Україні	3	5
23	Робота з топографічними та галузевими картами	2	4
24	Аналіз наявних ландшафтних карт на гірські та рівнинні території	2	4
25	Освоєння методики картографування та систематизації природних територіальних комплексів	4	8
	Разом	69	113

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Вивчення навчальної дисципліни «Ландшафтознавство з основами ландшафтної екології» передбачає використання географічних карт, навчальних атласів, ілюстрацій, схем, таблиць, довідників тощо, відповідно до теми заняття, низки освітніх порталів із електронним картографічним матеріалом, електронних каталогів бібліотек та ін. Для практичних робіт використовується електронний та паперовий варіант топографічних карт масштабів 1:25 000 та 1:10 000, а також цифрові моделі рельєфу, карти крутизни та експозицій схилів тощо. Для представлення деяких лекційних матеріалів та ін. передбачається використання мультимедійних проекторів та екранів.

Інформаційні технології та засоби онлайн навчання: прикладні програми (MS Office 2010, MS Windows XP), система електронного навчання Moodle <https://e-learn.uzhnu.edu.ua>, електронна пошта на базі глобальних інформаційно-комунікаційних порталів, внутрішня корпоративна електронна пошта УжНУ; електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ» <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui>, сайт УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua>, інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Воловик В. М. Ландшафтознавство : курс лекцій. – Вінниця : Твори, 2018. – 254 с.
2. Гродзинський М. Д. Основи ландшафтної екології: Підручник. – К. : Либідь І 1993. – 224 с.
3. Гродзинський М. Д. Ландшафтна екологія / М. Д. Гродзинський. – Київ : Знання, 2014. – 550 с.
4. Мельник А. В. Основи регіонального еколого-ландшафтознавчого аналізу. Львів : Літопис, 1997. 229 с.
5. Мельник А. В. Польове ландшафтне картування : система термінів і понять. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 92 с.
6. Мельник А. В. Українські Карпати: еколого-ландшафтознавче дослідження : монографія. Львів, 1999. 286 с
7. Мельник А.В. Навчальна програма та методичні вказівки для самостійної роботи з курсу «Ландшафтознавство» (для студентів напряму підготовки 6.040104 – Географія). – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 15 с.
8. Миллер Г. П. Ландшафтныя исследования горных и предгорных территорий. Львов : Вища шк., 1974. 202 с.
9. Миллер Г. П. Полевая ландшафтная съемка горных территорий. Львов : Изд-во Львов. ун-та, 1972. 167 с.

Допоміжна література

1. Василега В. Д. Ландшафтна екологія: Навчальний посібник. – Суми: Вид-во СумДУ, 2010. – 303 с.
2. Домаранський А. О. Ландшафтне різноманіття: сутність, значення, метризація, збереження. Кіровоград: ТОВ «ІМЕКС-ЛТД», 2006. 146 с.

3. Исаченко А. Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование. Москва : Высшая школа, 1991. 366 с.
4. Карабинюк М. М., Костів Л. Я., Мельник А. В., Сенічак Д. В., Яськів Б. В. Чинники формування ландшафтної структури верхів'я басейну річки Лазещина в межах Чорногори. *Фізична географія і геоморфологія*. 2017. Вип. 87 (3). С. 47–67. DOI: <https://doi.org/10.17721/phgg.2017.3.07>
5. Карабинюк Н. Н. Развитие ландшафтной структуры высокогорного ландшафтного яруса Черногоры (Украинские Карпаты) в плейстоцене. *Вопросы географии и геоэкологии*. Алматы, 2019. Вып. 4. С. 18–28.
6. Карабинюк М. М. Ландшафтна диференціація негативних фізико-географічних процесів у субальпійському і альпійському високогір'ї Чорногори (ділянка “Шешул-Петрос”). *Фізична географія і геоморфологія*. 2019. №3 (93). С. 7–17. DOI: <https://doi.org/10.17721/phgg.2019.3.01>
7. Мельник А. В., Карабинюк Н. Н. Природные территориальные комплексы субальпийского и альпийского высокогорья Черногоры (участок «Шешул-Петрос»). *Вопросы географии и геоэкологии*. 2018. Вып. 3. С. 56–70.
8. Мельник А. В., Карабинюк М. М., Костів Л. Я., Сенічак Д. В., Яськів Б. В. Природні територіальні комплекси верхів'я басейну річки Лазещина в межах Чорногори. *Фізична географія та геоморфологія*. 2018. Вип. 90 (2). С. 5–24. DOI: <https://doi.org/10.17721/phgg.2018.2.01>

Ресурси в мережі Інтернет

1. Мельник А.В. Екологічне ландшафтознавство: об'єкт, предмет і завдання. *Вісник Львів. ун-ту. Серія географічна*. 2004. Вип. 31. С. 158–162. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/02/melnyk_2004_visn1_ekol_landsh.pdf
2. Воловик В. М. Ландшафтознавство : курс лекцій. – Вінниця : Твори, 2018. – 254 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/23344/1/%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BA_landshaftoznavstvo_2018.pdf
3. Василега В.Д Ландшафтна екологія: Навчальний посібник. – Суми: Вид-во СумДУ, 2010. – 303 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.twirpx.com/file/435129/>
4. Гродзинський Д. М. Основи ландшафтної екології: Підручник. – К. : Либідь І 1993. – 224 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aokornus.at.ua/BOOKS/Grodzynsky.pdf>

